

SERRA

D'OR

Vidal i Barraquer,
cardenal de la pau i la justícia

Armand Puig i Tàrrach

Josep M. Cadena.

Periodista i crític d'art

David Pagès i Cassú

Manifestacions

Francesc Fontbona

Olga Sacharoff o la «joie de vivre»

Bernat Puigdollers

Els Capmany,

del coneixement a la identitat

Josep Fornés

La Villarroel

Marta Monedero

La Mostra Internacional

de Films de Dones

Nina Valls

702

JUNY 2018 • 5,90 €

Revisions necessàries

La nova articulació catalana-valenciana-balear

Coordinat per Jordi Manent
Edicions de la Revista de Catalunya, Barcelona, 2017.

És veritat que el nom no fa la cosa, però també és veritat que les «etiquetes» poden arribar a fer mal a situacions, societats, estats anímics, ideologies i fins i tot relacions entre grups humans... I és el cas que denuncia aquest llibre respecte a l'expressió «Països Catalans», que ja té una llarga trajectòria. Va ser Fuster qui la va posar en circulació, de manera explosiva, al seu llibre *Nosaltres, els valencians*. Inicialment, l'expressió va fer fortuna, però, com un verí emmetzinat, s'ha anat girant en contra dels qui pretenia aglutinar, de manera que ja ningú no s'hi reconeix i la majoria l'abomina. És el que pretén explicar aquest volum. Vint-i-quatre especialistes, des de diferents òptiques, col·laboren en aquesta tasca, a més dels presidents dels tres governs autònoms, que fan una salutació inicial. El discurs està estructurat en set blocs temàtics que analitzen amb tres o quatre articles l'aspecte que tracten: la política, l'economia, les infraestructures, la llengua, la cultura, etc., i des de cada visió coincideixen en la necessitat de canviar l'òptica i, per què no?, el nom d'aquesta unitat i diversitat que aglutina. Apareix la importància i la necessitat del corredor mediterrani i un nou concepte: l'EURAM, l'Euroregió de l'Arc Mediterrani, que abraçaria tota aquesta regió des del punt de vista econòmic. Els especialistes, però, no deixen de banda la Catalunya Nord, Andorra i l'Alguer, i arriben a Múrcia, encara que una mica per sobre. El que sorprèn el lector és que cada nucli social és tractat en ell mateix, com a objecte d'estudi, ja que les situacions de Catalunya, València i les Balears són ben diferents i es troben en estadis no comparables, en el pla lingüístic, econòmic, polític, etc. Aquesta nova articulació potser no agradarà a alguns, però segurament s'ajusta més a la realitat i és més respectuosa amb les diferents sensibilitats.— G.O. de L.B.

Pompeu Fabra avui

Josep Murgades
Escrits sobre Fabra
Pagès Editors, Lleida, 2018.

La commemoració del cent cinquantè aniversari del naixement de Pompeu Fabra, mestre reconegut en el camp de la llengua catalana, ha donat un bon motiu al lingüista reusenc Josep Murgades per recollir deu treballs que ha anat publicant al llarg dels anys sobre diversos aspectes de la personalitat i de l'obra de Fabra, tots ells caracteritzats per una erudició notable i per una intel·ligència privilegiada, que els fa molt recomanables i fins i tot d'una lectura agradable i profitosa. Hi trobem textos sobre el paper decisiu de Fabra com a «reinventor» d'una llengua que necessitava algú com ell que en fos el seny ordenador, cosa visible especialment en la seva intervenció en el Primer Congrés de la Llengua Catalana i en la redacció de les Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans, seguides aviat per un *Diccionari ortogràfic*, per una gramàtica i per un diccionari de la llengua, un conjunt que va donar un gran prestigi tant a Fabra com a l'Institut d'Estudis Catalans. Hi trobem igualment dos capítols excel·lents sobre les relacions entre Fabra i mossèn Antoni M. Alcover, i entre Fabra i Carles Riba, i encara podem fruit de la notícia de nous textos desconeguts de Fabra i de la recapitulació del seu activisme com a conferenciant arreu dels Països Catalans.— F.A.

Un eBook que cal llegir enguany

Mònica Boixader
Pompeu Fabra: el menhir i els arbres
Biblioteca del Núvol, Barcelona, 2018.

Enguany es commemora un doble aniversari de Pompeu Fabra: el 150è. aniversari del naixement i el 70è. del traspàs mentre era a l'exili. Per això, d'uns mesos ençà i, encara durant un temps, sortiran nombrosos títols que faran referència a la figura de qui fou seny ordenador de la llengua catalana, aquell qui, en paraules de Pla, ha estat «l'únic ciutadà del país que, havent-se proposat d'obtenir una determinada finalitat, ho aconseguí de manera explícita i indiscutible». Cap ocasió no és baldera per a reconèixer la immensa gra-titud que, com a país, cal retre a la tasca de Fabra. No som pocs els convençuts que, si no hagués estat per allò que va fer i quan ho va fer, avui el català seria una llengua amb un ús testimonial en gairebé tots els àmbits i difícilment hauria aconseguit superar el trasbals de la derrota a la Guerra Civil. Ara bé, el fet d'aprofitar aquestes efemèrides com a excusa d'homenatge acaba, sovint, amb un embafament generalitzat del personal. No hauria de ser així, però estic segur que més d'un s'haurà fet el propòsit, conscientment o inconscient, de no llegir res del que es publicarà sobre Fabra. Ras i clar: si sou un d'aquests, feu una excepció amb aquest eBook. No us costarà res (és gratuït) i només esmerçareu una curta estona en la lectura: són vint-i-vuit pàgines. Si seguïu el meu consell, trobareu un Fabra ben allunyat de la imatge tòpica que tots en tenim, la d'un personatge en el qual es combinen el binomi de grisori i la condició d'enginyer per a justificar l'excel·lència del resultat en la seva obra. El Fabra que ens presenta Mònica Boixader és ben bé l'oposat d'això: contextualitzant-ne el moment social ens adonarem del xoc generacional al qual va haver de fer front, amb unes intel·lectualitats per a les quals el català no tenia gens de prestigi. D'altra banda, veurem com Fabra era conscient de la feina que tenia entre mans. Així doncs, si enguany només llegiu un text sobre Fabra, trieu aquest!— X.C.

L'aportació de Jordi Carbonell a la història de la llengua catalana

Jordi Carbonell
Elements d'història de la llengua catalana
Edició a cura d'Antoni Ferrando
Publicacions de la Universitat de València, València, 2017.

El pròleg d'aquesta edició, que recull els diversos treballs que Jordi Carbonell publicà relacionats amb la història de la llengua catalana, comença fent una referència a un article (inclòs al llibre) aparegut l'any 1977 a «Serra d'Or» i en què se'l presentava com un professor que treballava en una història de la llengua catalana. Aquest projecte finalment no el pogué completar, però en el camí deixà una notable aportació científica que, d'acord amb l'editor, és capdavantera en el plantejament sociolingüístic de la història de la llengua i imprescindible per a l'estudi dels usos lingüístics i literaris a l'edat moderna. Els diversos articles s'agrupen en cinc grans blocs: aspectes generals de la història social i política de la llengua catalana; la presència del català a l'illa de Sardenya, on Carbonell va exercir de professor a la Universitat de Càller; el català a l'època moderna, amb un especial focus en l'illa de Menorca, que era un dels seus principals temes d'interès en l'estudi de la gramatització; el català com a llengua de cultura moderna, en què manifesta uns posicionaments lúcids i de plena actualitat, i, finalment, unes semblances sobre el llegat dels seus mestres i col·legues (Francesc de Borja Moll, Manuel Sanchis Guarner, Ramon Aramon i Serra i Max Cahner) amb els quals tenia en comú un fort compromís en la defensa d'una visió global de la llengua catalana. El resultat és un volum on s'apleguen materials que, d'una altra manera, no sempre són fàcils de localitzar i que, per tant, en facilitarà la difusió i l'ús entre els estudiosos i els interessats en la història del català.— X.C.